

НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О. О. БОГОМОЛЬЦЯ

Національна академія
медичних наук України

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня здоров'я 2025 р.

«ЗДОРОВИЙ ПОЧАТОК ЖИТТЯ –
ЗАПОРУКА БЛАГОПОЛУЧНОГО МАЙБУТНЬОГО»

4 квітня 2025 р.
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Київ

**Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Національна академія медичних наук України**

**МАТЕРІАЛИ
науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня здоров'я 2025 р.**

**ЗДОРОВИЙ ПОЧАТОК ЖИТТЯ –
ЗАПОРУКА БЛАГОПОЛУЧНОГО МАЙБУТНЬОГО»**

**4 квітня 2025 р.,
м. Київ**

Київ
НМУ імені О.О. Богомольця
2025

Відповідальні за випуск:

завідувач кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця,
професор **Грузєва Т.С.**

директор Навчально-наукового інституту громадського здоров'я та
профілактичної медицини ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, професор
Паламар Б.І.

професор кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця,
доцент **Галієнко Л.І.**

доцент кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, доцент
Іншакова Г.В.

Здоровий початок життя – запорука благополучного майбутнього: матеріали
науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня
здоров'я 2025 р., 4 квіт. 2025 р. К., 2025. 117 с.

У матеріалах щорічної науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня здоров'я 2025 р., який проводиться під гаслом «Здоровий початок життя – запорука благополучного майбутнього», висвітлено актуальні питання здоров'я матерів і дітей, розбудови системи громадського здоров'я, міжнародної, міжсекторальної та міждисциплінарної співпраці у сфері громадського здоров'я, доступності і якості медичної допомоги. Розкрито сучасні виклики та загрози для здоров'я населення епідемічного, екологічного, соціально-економічного, воєнного характеру, напрями боротьби з неінфекційними та інфекційними захворюваннями, профілактичні стратегії в охороні здоров'я, охарактеризовано соціально-економічні та екологічні детермінанти здоров'я тощо.

АКАДЕМІК Є.Г. ГОНЧАРУК І ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ ГОСТРИХ КИШКОВИХ ІНФЕКЦІЙ І ІНВАЗІЙ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Гаркавий С.І., Коршун М.М.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Проблема профілактики виникнення та поширення серед населення гострих кишкових інфекцій та інвазій водного походження, як у минулі часи, так і в умовах сьогодення, є актуальною та пріоритетною в сфері громадського здоров'я, діяльності керівників різних рівнів управління та житті пересічних громадян. В комплексі ж заходів з попередження спалахів зазначених захворювань серед населення найефективнішою є санітарна охорона поверхневих і підземних водойм – джерел централізованого водопостачання, а також орного шару ґрунту сільськогосподарських угідь і підсобних господарств від забруднення побутовими стічними водами, що утворюються в житлових будинках і громадських будівлях, у тому числі й інфекційних відділеннях лікарень, та є контамінованими кишковими бактеріями, вірусами, найпростішими, яйцями геогельмінтів.

На цьому робив акцент і підкреслював у своїй науково-педагогічній діяльності вчений-гігієніст зі світовим іменем, академік 9-ти державних і громадських академій Євген Гнатович Гончарук, 95-річчя від дня народження якого відзначила медична спільнота в 2025 ювілейному році, коли виповнюється 95 років від дня створення в Київському медичному інституті (КМІ) санітарно-гігієнічного факультету для підготовки санітарних лікарів і епідеміологів [нині Навчально-науковий інститут громадського здоров'я та профілактичної медицини (ННІ ГЗ та ПМ) в НМУ імені О.О. Богомольця]. Цей рік є ювілейним і для кафедри комунальної гігієни (нині кафедри комунальної і військової гігієни та екології людини), якій виповнюється 90 років від дня заснування як самостійного підрозділу в структурі санітарно-гігієнічного факультету. Саме на цій кафедрі майбутній вчений-гігієніст Є.Г. Гончарук, після закінчення в 1954 р. з відзнакою та рекомендацією на наукову роботу санітарно-гігієнічного факультету КМІ, успішного навчання в очній аспірантурі (1954–1957) кафедри загальної гігієни КМІ, роботи за направленням МОЗ України асистентом кафедри гігієни (1957–1961) Тернопільського медичного інституту, створеного саме в 1957 р., публічного захисту в 1961 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Вінницького медичного інституту імені М.І. Пирогова, пройшов шлях від

асистента, кандидата медичних наук (1961–1964), згодом доцента (1964–1968), а після блискучого захисту в 1968 р. докторської дисертації, за керівництва завідувача кафедри комунальної гігієни професора Р.Д. Габовича, продовжив свою діяльність саме на цій посаді, де став професором (1969), Заслуженим діячем науки і техніки УРСР, дійсним членом державних і зарубіжних академій, лауреатом Державної премії в галузі науки і техніки України (двічі), Премії НАМН України в галузі профілактичної медицини (2007 р., посмертно). Вчений 11 років (1969–1980) очолював деканат санітарно-гігієнічного факультету КМІ, майже 20 років (1984–2003) був ректором, першим почесним ректором (2003–2004) НМУ імені О.О. Богомольця. Понад 60 років творчої діяльності вченого пройшли на одній кафедрі – комунальної гігієни КМІ. Помер Є.Г. Гончарук в 2004 р., похований на Байковому цвинтарі м. Києва.

Початок творчого шляху професора Є.Г. Гончарука на посаді завідувача кафедри прийшовся на час запровадження в Державі програми з підвищення благоустрою малих, у тому числі й сільських, неканалізованих населених пунктів. Саме на проблемі санітарного благоустрою сільських населених пунктів і окремо розташованих об'єктів, на цих важливих для збереження здоров'я населення гігієнічних заходах, і була сконцентрована наукова тематика кафедри. Експериментальні дослідження, що виконувалися на кафедрі понад півстоліття безпосередньо самим проф. Є.Г. Гончаруком та його учнями, були зосереджені на обґрунтуванні оптимальних параметрів роботи очисних споруд малої каналізації з активним мулом, які забезпечували найефективнішу очистку стічних вод від органічних і бактеріальних забруднень, у тому числі й при їх контамінації патогенними кишковими бактеріями, вірусами та найпростішими, і тим самим гарантували надійну санітарну охорону водойм і профілактику інфекційних захворювань та інвазій серед населення. Серед цих параметрів: доза активного мулу в зоні аерації каналізаційної споруди, вагове та гідравлічне навантаження на активний мул, тривалість аерації та освітлення біологічно очищених стічних вод у каналізаційній споруді, шляхи інтенсифікації біологічно дозрівання активного мулу та пришвидшення пуску в експлуатацію очисних споруд на об'єктах каналізування, тощо.

В цей період під науковим керівництвом Є.Г. Гончарука на кафедрі підготували та успішно захистили кандидатські та докторські дисертації: очний аспірант кафедри Шуляк Е.В. (1969) «Гігієнічна оцінка циркуляційно-окислювальних каналів»; головний Державний санітарний лікар Київської області Дучинський Б.М. (1972) «Гігієнічні питання каналізування та очистки стічних вод сільських лікарень»; асистент кафедри Прокопов В.О. (1974)

«Експериментально-теоретичне дослідження з централізованого знезаражування стічних вод інфекційних лікарень», він же в 1987 р. захистив докторську дисертацію на тему «Гігієнічне обґрунтування заходів з оптимізації знезаражування лікарняних стічних вод, попередження їх несприятливого впливу на умови водокористування та здоров'я населення». Нині він професор, заслужений діяч науки і техніки України, очолює лабораторію гігієни природних, питних вод в ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України». Аспірант кафедри Забарна Л.М. в 1974 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Гігієнічна оцінка аероокислювачів радіального типу»; головний Державний санітарний лікар Таращанського району Гайдук В.П. (1977) - на тему: «Гігієнічна оцінка третинної адсорбційної очистки стічних вод»; санітарний лікар з комунальної гігієни Київської обласної санітарно-епідеміологічної станції; випускник КМІ 1971 р. Федосенко М.Г. (1977) - на тему : «Гігієнічна оцінка стічних вод від ветеринарних закладів». У цьому ж році (1977) молодший науковий співробітник кафедри Салата О.В. захистила дисертацію на тему: «Гігієнічна оцінка третинної адсорбційної очистки стічних вод», вона ж (1990) захистила докторську дисертацію на тему «Гігієнічне обґрунтування ефективних природних і штучних сорбентів для звільнення питних і стічних вод від ентеровірусів і ентеробактерій». Нині Салата О.В., доктор медичних наук, професор, працює на посаді професора кафедри мікробіології, паразитології з основами імунології, відповідає за навчально-методичну роботу кафедри. Асистент кафедри, випускник КМІ 1971 р., Волошин В.О. (1978) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Гігієнічна оцінка інтенсифікації процесів біологічного дозрівання очисних каналізаційних споруд сухим активним мулом». Асистент кафедри, теж випускник КМІ 1971 р., Гаркавий С.І. (1980) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Порівняльна гігієнічна оцінка компактних каналізаційних установок заводського виготовлення», він же (2003) захистив докторську дисертацію на тему: «Гігієнічне обґрунтування оптимальних параметрів роботи нових типів очисних каналізаційних споруд з метою санітарної охорони джерел господарсько-питного водопостачання населення», пропрацював з Є.Г. Гончаруком на кафедрі понад 30 років, нині (з 2004 р.) завідувач цієї кафедри. На кафедрі з проблеми профілактики гострих кишкових інфекцій і інвазій серед населення шляхом санітарної охорони підземних джерел господарсько-питного водопостачання та малих річок від побутових і промислових забруднень, очистки і знезаражування стічних вод, у тому числі від лікувально-профілактичних закладів, санітарної охорони ґрунту, благоустрою села успішно, під керівництвом Є.Г. Гончарука, виконані та захищені й інші

докторські та кандидатські дисертації. Школа академіка Є.Г. Гончарука з цього наукового напрямку налічує 11 докторських і 14 кандидатських дисертацій, чим зроблено суттєвий внесок у профілактику серед населення гострих кишкових інфекцій і інвазій водного походження, а отже й охорону громадського здоров'я.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я» ДЛЯ МАГІСТРІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Грузєва Т.С.

*Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна
ДНУ «Центр інноваційних технологій охорони здоров'я» ДУС, м. Київ, Україна*

Викладання навчальної дисципліни «Системи охорони здоров'я» для студентів, що навчаються на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю «громадське здоров'я», вимагає комплексного, міждисциплінарного підходу, який поєднує знання з основ організації охорони здоров'я, менеджменту, економіки, права, суспільних наук тощо. Навчальний процес має спрямовуватися на формування у майбутніх магістрів громадського здоров'я ключових компетентностей, зокрема здатності аналізувати, порівнювати й оцінювати ефективність різних моделей систем охорони здоров'я у світовому та національному контексті, виконувати управлінські функції та організовувати надання якісних послуг у сфері громадського здоров'я.

Базові концепції повинні охоплювати визначення системи охорони здоров'я та її основні параметри, цілі, цінності та принципи побудови, складові, функції, у т. ч. надання послуг, фінансування, генерування ресурсів та управління. Одним з основних завдань викладання є вивчення ключових параметрів систем охорони здоров'я, таких як доступність, якість, ефективність, фінансова стійкість і справедливість. Студентам необхідно надати інструменти для кількісного й якісного аналізу цих параметрів. Доцільно використовувати приклади з міжнародного, європейського регіонального та національного досвіду, що сприятиме формуванню аналітичного мислення.

Послуги систем охорони здоров'я мають розглядатися у розрізі видів медичної допомоги, у т.ч. екстреної, первинної, спеціалізованої, паліативної. з акцентом на особливості їх організації та надання. Важливим є вивчення сучасних змін у наданні медичних послуг, таких як розвиток телемедицини, цифрової